

СИЛАБУС

Волинський національний університет імені Лесі України

Факультет біології та лісового господарства

Кафедра лісового і садово-паркового господарства

Дисципліна: Лісова фітопатологія

Коротка характеристика: нормативна; 3 курс 5 семестр; 4 кредити ЄКТС; 120 год., у т.ч. 32 год. лекцій, 32 год. лабораторних робіт; форма контролю – екзамен.

Розклад занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Викладач: Шепелюк Марія Олександрівна, кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри лісового і садово-паркового господарства.

Рибак Юлія Леонідівна, кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри лісового і садово-паркового господарства.

Електронна пошта: shepeliuk.mariia@vnu.edu

Передумови вивчення курсу: Основи вивчення дисципліни базуються на таких дисциплінах, як «Ботаніка», «Дендрологія», «Лісове ґрунтознавство», «Фізіологія рослин», «Основи екології» тощо.

1. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Лісова фітопатологія – це вчення про хвороби деревних і кущових рослин, псування і руйнування основних продуктів лісового господарства та виробів із деревини. Дисципліна вивчає як хвору деревину, так і динаміку патологічного процесу, причини виникнення хвороби, її зовнішні ознаки, особливості збудників, закономірності поширення хвороб, значення навколишнього середовища і факторів, які сприяють розвитку хвороби або гальмують її.

Завданням курсу «Лісової фітопатології» є також прогнозування хвороб, вивчення шкоди і втрат, які спричиняються ними лісовому господарству, визначення стійкості окремих видів або різновидностей до збудників хвороб, а також розробка прийомів, методів і заходів попередження захворювань та лікування деревних рослин.

Знання теоретичних положень і практичних навичок з предмету «Лісова фітопатологія» необхідні для їх застосування при роботі в науково-дослідних інститутах, сортовипробувальних станціях, пунктах захисту рослин, карантинних інспекціях під час оцінки епідеміологічних ситуацій. А також під час розробки фітосанітарних та карантинних заходів.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ

При вивченні курсу «Лісова фітопатологія» студенти здобувають такі фахові компетентності:

ФК 4 – здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно-довідкових матеріалів;

ФК 11 – здатність планувати й реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень та їх біологічної стійкості, ощадливого, на екологічних засадах, використання лісових ресурсів.

Освоєння курсу забезпечує нижченаведені результати навчання:

РН 4 – володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства;

РН 5 – розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності;

РН 10 – аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази, як індикатора стану лісових біогеоценозів.

В результаті, студенти оволодіють методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації уражень деревних рослин, підтримання декоративності, стійкості і стабільності зелених насаджень та прогнозування їх розвитку. Що у свою чергу формуватиме та розвиватиме їх критичне мислення, здібності до комплексного вирішення проблем та особливостей тайм-менеджменту.

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекцій, які розглядаються

Змістовий модуль 1. Загальні відомості, класифікація та методологія лісової фітопатології. Поняття про головні збудники хвороб

Тема 1. Предмет, завдання і методологія лісової фітопатології

Тема 2. Загальні відомості про захворювання рослин. Типи захворювань деревних рослин і насаджень.

Тема 3. Збудники інфекційних захворювань деревних рослин. Гриби та їх систематика.

Тема 4. Бактерії, актиноміцети, мікоплазми риккетсії.

Тема 5. Віруси і віроїди, лишайники, квіткові рослини-паразити, нематоди.

Тема 6. Причини неінфекційних хвороб деревних рослин.

Змістовий модуль 2. Захист деревних рослин та насаджень від захворювань

Тема 7. Екологія збудників хвороб в лісових біоценозах.

Тема 8. Імунітет деревних рослин до інфекційних збудників.

Тема 9. Методи захисту деревних рослин від збудників хвороб.

Тема 10. Хімічні і біологічні засоби захисту деревних рослин і деревини.

Змістовий модуль 3. Характеристика найбільш розповсюджених захворювань деревних рослин і насаджень.

Тема 11. Збудники хвороб лісових біоценозів.

Тема 12. Хвороби сходів і сіянців.

Тема 13. Хвороби хвої і листків.

Тема 14. Некрози і судинні хвороби гілок і стовбурів та їх збудники.

Тема 15. Ракові хвороби й інші ураження і пошкодження гілок та стовбурів.

Тема 16. Гнилі деревних рослин.

4. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з трьох змістових модулів та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання лабораторних робіт з відповідних тем (максимум 30 балів);
2. виконання ІНДЗ (у вигляді презентацій або рефератів), які зараховуються у поточний контроль (максимум 10 балів);

3. модульні контрольні роботи, що проводяться у вигляді тестування (максимум 60 балів): МКР 1 – 20 балів, МКР 2 – 20 балів, МКР 3 – 20 балів.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (max = 40 балів)										Модульний контроль (max = 60 балів)			Загальна кількість балів	
Модуль 1										Модуль 2	Модуль 3			
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3						ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	МКР 3	
Лр 1	Лр 2	Лр 3	Лр 4	Лр 5	Лр 6	Лр 7	Лр 8	Лр 9	Лр 10	10	20	20	20	100
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3					

Практичні навички (виконання лабораторної роботи) оцінюються за результатами виконання лабораторних робіт. Максимальна кількість балів за виконання лабораторної роботи – 3 бали. Лабораторна робота може бути оцінена на максимальну кількість балів, якщо студент вчасно виконав всі завдання, оформив роботу, зробив висновки. Лабораторні роботи здаються на наступному занятті після закінчення лабораторної роботи. У разі несвоєчасного здавання лабораторних робіт їх приймання супроводжується додатковим усним захистом, або ж за рішенням студента на нижчий бал. Це у свою чергу забезпечуватиме розуміння дедлайнів, формуватиме здібності до комплексного вирішення проблем та особливостей тайм-менеджменту. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний), що підтверджують неможливість або нездатність виконати завдання у встановлені строки.

Політика викладача щодо студента відвідування занять – відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, дуальна освіта) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

Політика щодо академічної доброчесності – списування під час проведення проміжних, а також підсумкових контрольних робіт суворо заборонено (в тому числі із використанням мобільних пристроїв). Реферати повинні містити коректні текстові посилання на використані джерела інформації.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки»

(<https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2020-12/7c00ef81438ad127bf5767f392c628f1.pdf>)

За умови підтвердження, що зміст пройдених студентом майстер-класів (семінарів, курсів тощо) відповідає темам курсу дисципліни «Лісова фітопатологія», сертифікати участі в них (або інші підтверджуючі документи) будуть достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

5. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Формою підсумкового семестрового контролю дисципліни «Лісова фітопатологія» є екзамен і у випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали написавши підсумковий тест.

За результатами підсумкового тесту можна отримати максимально 60 балів, які власне додаються до поточних балів, що студент отримав протягом вивчення дисципліни, зокрема за лабораторні роботи та виконання ІНДЗ. Бали отримані на модульних

контрольних роботах, у випадку написання підсумкового тесту, анулюються.

Підсумковий тест базується на питаннях з основних тем навчальної дисципліни та складається з двох блоків: – 20 питань з однією правильною відповіддю (за правильну відповідь на кожне запитання студент отримує по 1 балу); – 20 питань, де необхідно вибрати декілька правильних відповідей (за правильну відповідь можна отримати по 2 бали).

Загальна оцінка підраховується як сума балів та виставляється згідно зі шкалою оцінювання.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 – 81	Добре	
67 – 74	Задовільно	
60 – 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Гойчук, А.Ф., Решетник, Л.Л. Лісова фітопатологія у визначеннях, рисунках, схемах. Вид. 2-е, перероб. і доповн. Житомир. «Полісся», 2010. 186 с.
2. Гойчук А.Ф., Решетник Л.Л. Довідник-визначник базидіом головних дереворуйнівних грибів. Навчальний посібник. Житомир: Полісся, 2011. 48 с.
3. Голуб С. М., Голуб В. О., Шепелюк М. О. Лісова фітопатологія: Навчально-методичні рекомендації до вивчення курсу «Лісова фітопатологія» для студентів факультету біології та лісового господарства. Луцьк: 2021. 104 с.
4. Журавлев, И. И. Диагностика болезней леса. М.: Сельхозиздат, 1962. 192 с.
5. Бублик, Л.І., Васечко, Г.І., Васильєв, В.П., Войтюк, Д.Г. Довідник із захисту рослин. Київ: Урожай, 1989. 744 с.
6. Семенкова, И. Г., Соколова, Э. С. Фитопатология: учеб. для студ. вузов. М.: Академия. 2003. 480 с.
7. Цилюрик А. В., Шевченко, С. В. Лісова фітопатологія. К. : КВІЦ, 2008. 410 с.
8. Шевченко С. В. Хвороби лісових насаджень УРСР. Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1963. 150 с.
9. Чураков Б. П., Чураков Д. Б. Лесная фитопатология: Учебник. СПб.: Издательство «Лань», 2012. 448 с.
10. Гойчук А.Ф., Решетник Л.Л. Лісова фітопатологія у визначеннях, рисунках, схемах. Вид. 2-е, перероб. і доповн. Житомир. «Полісся», 2010. 186 с.
11. Гойчук А.Ф., Решетник Л.Л. Довідник-визначник базидіом головних дереворуйнівних грибів. Навчальний посібник. – Житомир: Полісся, 2011. 48 с.

Додаткова:

12. Дмитрик П.М. Фітопатологія. Конспект лекцій. Івано-Франківськ, 2015. 127с.

13. Гвоздяк Р. І. Бактеріальні хвороби сосни звичайної (*Pinus sylvestris* L.) та мікрофлора її насіння: монографія / Р. І. Гвоздяк, А. Ф. Гойчук, В. В. Розенфельд, Л. А. Пасічник. – Житомир : Полісся, 2011. – 222 с.
14. Журавлев, И. И. Болезни лесных деревьев и кустарников / И. И. Журавлев, Р. А. Крангауз, В. Г. Яковлев. – М.: Лесн. пром-сть, 1974. – 160 с.
15. Крутов. В. И., Хансо М.Э. Побеговый рак (склеродерриоз) сосны: диагностика, профилактика и меры борьбы. Петрозаводск: Карельский филиал АН СССР: ЭстНИИЛХОП, 1989. 14 с.
16. Ладєйщікова О.І., Усцький І.М., Черних О.Г., та ін. Настанова по захисту соснових насаджень від коренової губки. Харків, 2001. 27с.
17. Минкевич И.И. Эпифитотии грибных болезней древесных пород.– Л: Из-во ЛГУ, 1986.– 115с.
18. Санітарні правила в лісах України / Міністерство лісового господарства України. – К., 1995. – 11 с.
19. Справочник по защите леса от вредителей и болезней. – М.: Агропромиздат, 1988. – 414 с.
20. Черемисинов, Н. А. Грибы и грибные болезни деревьев и кустарников / Н. А. Черемисинов, С. Ф. Негруцкий, И. И. Лешковцева. – М.: Лесн. пром-сть, 1970. – 392 с.
21. <https://www.openforest.org.ua/135461/>
22. <https://ukrdoc.com.ua/text/21610/index-1.html>